

Oblast 44a

Popis trasy č. 44a Doprava pěšky, na hor. kole nebo běžkách

Žacléř → Vízov → Rýchorská b. → Svoboda

Za Rýchorskou květenou. V Žacléři za Městským úřadem nastoupíme na turist. cestu odbočující vlevo. Kolem zámku vystoupáme cestou uzavřenou lesem k osadě Vízov odkud jsou daleké rozhledy do Polska. Od Rýchorské boudy nás již nedělí velký kus cesty, přesto však s významné převýšení kolem Rýchorského kříže přes vrch Kutná. Rýchorská b. poskytuje celoročně občerstvení. Do Svobody k vlaku či busu se dostaneme po značené Růženčině cestě.

Žacléř

Okres Trutnov

PSC 542 01

výměra ha: 2182

obyvatel: 3613

německý název: Schatzlar

Nadm. výška: 612

Žacléř leží na úpatí Žacléřského hřbetu a je tak jedinou východní branou nejvyšších českých hor - Krkonoš. Vrchol Rýchor s Rýchorskou boudou a úžasně krásy Rýchorského pralesa jsou jedním z posledních míst v Krkonoších, kde naleznete klid a neporušenou panenskou přírodu.

Farní kostel Nejsvětější Trojice, někdejší zámek. Loretánská kaple je z let 1750-60. Mariánský barokní sloup kaple sv. Anny v Prkenném Dole. Turistické prohlídky zrušeného hlubinného uhelného dolu. Městské muzeum s expozice hornictví a historii města.

Panství patřilo v letech 1591-1622 slezskému panovnickému rodu Cetryell z Kariše. Jeho obyvatelé se tehdy hlásili k evangelickému vyznání. Vítězství Habsburků na Bílé hoře znamenalo zlom. Takřka polovině šlechtických rodin (680 obviněných, kteří stáli na straně protivníků) zabavil císař Ferdinand II. celkem 115 panství a statků v hodnotě 58 milionů kop grošů. Přes Žacléř odešel 4. února 1628 J. A. Komenský. Žacléřské panství vlastnila r. 1622 Marie Magdalena Trčková z Lípy. Když Adama Erdmana Trčku zavraždili v Chebu, připadl majetek jeho otci Janu Rudolfovi Trčkovi z Lípy. Po jeho smrti v r. 1634 bylo jmění zabaveno královskou komorou. Městečko se v té době nazývalo Berenstan. 1.3.1635 a 15. 7. 1636 se císařským výnosem ujali Panování nad statky Žacléře a Žireč jezuité noviciátního domu u sv. Anny ve Vídni. Práva zde po přidělení panství jezuitům začal vykonávat pater superior "in residentia Schurtz et Schatzlari", vlastním jménem Josephus Wiplinger. V r. 1642 povolil císař Ferdinand III. tři výroční trhy. Na obyvatelstvo zdecimované válkou, nedostatkem potravin a nemocemi asi pěkný pohled nebyl. Švédové městečko v r. 1645 naposled vyrabovali a vypálili zámek. Přesto jezuité tehdy založili Urbář panství. Nově byly vyměřeny pozemky, ustanovena všechna práva majitelů panství. Dokončen byl r. 1647 (dnes je uložen ve státním oblastním archivu v Zámruku). Urbář obsahuje soupis finančních poddanských platů, závazná práva, právo soudní a daňové. R. 1648 je podepsán vestfálský mír a končí třicetiletá válka. Jezuité mohou začít plně působit, ale r. 1651 se obyvatelé městečka, převážně evangelíci, proti nim vzeprou. Situace se postupně uklidňuje, reformy jdou však pomalu. R. 1677 dali tovaryši přestavět zchátralý dřevěný kostel na kamenný, r. 1690 zřídili pivovar. V té době již pracují v Prkenném Dole a Křenově papírny a v Bobru sklárna. Kolem r. 1700 bylo na Žacléřsku v provozu deset vodních mlýnů. Dolovalo se černé uhlí. R. 1703 založili jezuité obec Rybníčky. Na začátku dvacátých let 18. století se rozhodli zbudovat na náměstí mariánský sloup. Práci svěřili Jiřímu Františku Pacákovi. Je zřejmé, že jezuité byli s kvalitou práce J. F. Pacáka spokojeni, neboť mu v r. 1732 zadali výzdobu hlavního oltáře a výzdobu vstupního portálu do kostela. V témže roce postavili jezuité blízko kostela a fary školu. Je zřejmé, že chtěli dostát svému poslání vyučovat. V roce 1750 obnovili a přestavěli zámek. 8. září 1735 dosadil pater superior do čela obce Antona Bocka. Městské radě bylo dáno na srozuměnou: Nesuďte podle vzhledu nýbrž podle práva." Na území panství zbylo z let 1635-1773 množství sakrálních, převážně kamenických prací, od náhrobních kamenů zasazených do zdí kostela nebo fary až po boží muka rozmístěná podél starých cest. V r. 1741 začíná období slezských válek. R. 1756 začíná období sedmileté války. Opět je zde nakvartýrované vojsko a na Žacléřsku se bojuje a přicházejí nemoci. 2. července 1766 navštívil císař Josef II. Východní Čechy včetně Žacléře, aby zhlédl škody způsobené válkou. Období působení jezuitů se chýlí ke konci. V době zrušení jezuitského řádu r. 1773 měli jezuité v českých zemích 32 sídel, na nichž žilo 1 071 členů řádu. Jezuité panovali v Žacléři a okolí více než 130 let. Po jejich odchodu převzal panství studijní a náboženský fond v rámci c. k. státních statků. Kdyby do epochy jezuitů nezasáhly tři slezské války, snad by Žacléřští poddaní vzpomínali na toto panování v dobrém, neboť z té doby pochází rčení "Pod biskupskou berlou se dobře žije".

rozhledna, výhled

Náprstník

Žacléř -květena Rýchor

kříž kamenný

Rýchory_Bílýkříž01

N:50°39'35.38",E:15°53'43.254" nmv 76

Rýchory - Bílý kříž na cestě ze Žacléře k Rýchorské boudě. Kamenný kříž s porculánovým korpusem, který má uražené nohy. Na středovém podstavci reliéf s postavou ženy. Pod ním kartuše s jménem Maria. Text zřetelný. Vzadu renovit 1934. V roce 2006 byly zahájeny restaurátorské práce.

kříž kovový

Rýchory_Vízov01

N:50°40'11.083",E:15°52'23.236"

Vízovský podstavec křížku u Hubertusu zrestauroval a osadil novým křížkem Petr Beneš s kolegou.

kříž kovový

Rýchory_Žacléřskýkříž01

N:50°39'44.887",E:15°51'35.889"

Rýchory - Žacléřský kříž z r.1804. Nechal jej vztyčit J.Polz ze Suchého Dolu z vděčnosti za vyhraný soudní spor, který se projednával až v Praze. Zrestaurován byl koncem 20st. Milanem Lukešem z Vrchlabí z prostředků rodáků.

kříž kovový

Žaclěř_ČenáVoda01

Černá Voda - kříž u cestníku na odbočce na Růžový palouček. Podstavec křížku stojí na mlýnském kamenu.

podstavec

Žaclěř_ČenáVoda02

Černá Voda - podstavec křížku 150m vlevo od cestníku na odbočce k Růžovému paloučku. Na podstavci je vytesána otevřená kniha s textem: Gelobet sei Jesus Christus. Erichtet zur Ehre Gottes von Franziska Kallner. Vzadu letopočet 1902.

socha kamenná

Žaclěř_ČenáVoda03

Černá Voda - socha sv.Anny. Ze silnice Žaclěř - Královec 50m pod odbočkou k dolu Jana Švermy odbočíme vlevo z hlavní silnice přes železniční trať a napojíme se na modrou turistickou značku. Po 200m u cestníku odbočíme levé k Růžovému paloučku, po 300m u domků vidíme sochu sv. Anny, kterou tady roku 1765 nechal postavit rychtář za to, že osada Černá Voda byla uchráněna od válečného utrpení. Z předu jsou iniciály onoho rychtáře J.G.F. Na zadní straně podstavce se dovíme celé jeho jméno.

kříž kovový

Žaclěř_ČenáVoda04

Černá Voda - litinový křížek. V rovném směru od cestníku na modré značce rovně asi po 300m vlevo je křížek s textem na podstavci: Gelobet sei Jesus Christus. Na spodním podstavci švabachem Gerner Vinger Schwarzerwasser No.37 im Jahre 1889.

svržený-spadlý obj.

Žaclěř_ČenáVoda05

Černá Voda - spadlý postavec křížku. Asi 100m od předešlého křížku leží vlevo mezi křovím podstavec čelní stranou vzhůru. Text: Gelobet sei Jesus Christus.

pomník-památník

Žaclěř_ČenáVoda06

Černá Voda - památník obětem války 1914-18. U prvního domku části osady Černá Voda památník. Mezi dvanácti uvedenými jmény jedno jméno české.

kříž kamenný

Žaclěř_ČenáVoda07

Černá Voda - kamenný kříž z novější doby. U prvního domku části osady je křížek, přední text má smytý.

pomník-památník

Žaclěř_ČenáVoda08

Černá Voda - Růžový palouček. Ze silnice Žaclěř - Královec 50m pod odbočkou k dolu Jana Švermy odbočíme vlevo z hlavní silnice přes železniční trať a napojíme se na modrou turistickou značku. Po 200 u cestníku odbočíme levé, po 300m u domků vidíme sochu sv. Anny. Odtud je to už jen pár kroků k Růžovému paloučku, ležícímu přímo na hranici s Polskem, kde je umístěn památník na dobu a především osobu učitele národů J.A.Komenského, který se v těchto místech r.1628 loučil s rodnou českou zemí na své cestě do polského Lešna, aby se už nikdy do Českého království nevrátil. Z pomníčku někdo odcizil pamětní měděnou desku, obnovenou z jiného materiálu. Zajímavostí tohoto místa je, že právě tudy vedla nejstarší stezka popisované oblasti, která pravděpodobně spojovala Prahu s Vratislaví. Již v r.1003 prý tudy vstupoval do Čech německý císař Jindřich II., r.1110 údajně touto stezkou prošel Boleslav Křivoústý, r.1424 tudy vedla spanilá jízda husitů do Slezska, za třicetileté války r.1634 tudy Švédové vpadli do Čech, 21.června 1866 si tady na hranicích předaly hlídky pruské a rakouské armády dokumenty o vyhlášení války.

pomník-památník

Žaclěř_ČenáVoda09

N:50°40'57.377",E:15°55'1.659"

Černá Voda - poblíž Růžového paloučku je nevelký památníček ve vrcholu zakončený malým kovovým křížkem, kerý nese cedulku s text: Unferen Toten und Opfen der Kriege von 1741 - 1778.

Žaclěř - kostel Nejsvětější Trojice.

Původní kostel byl celodřevěný. Po příchodu jezuitů v období rekatolizace byl r. 1677 položen základní kámen nového původně renesančního kostela, který postupně do r.1732 nabýval již dnešní barokní podoby. Plastická výzdoba oltářů z let 1739-60 je od J.Pacáka. Pravděpodobně je jeho dílem i střední portál zdobený mraky, anděly a Božím okem. Barokní obnova kostela i dalších objektů z této doby je zásluhou jezuitů žijících v někdejším zámku. Loretánská kaple přistavěná k jižní části kostela je z let 1750-60. V roce 1782 kostel Nejsvětější Trojice vyhořel. Požár zničil faru, školu a ještě dalších patnáct obytných domů. Stopy onoho požáru jsou patrné ještě na kostelních lavicích. Kostel byl opraven v letech 1794-95 do současné podoby. Kostelní věž po požáru již nebyla obnovena do původní podoby a až v roce 1818 byla dostavěna do současné podoby. Dříve byla nižší. V zimních bouřích 1881 a 1882 se kopule věže silně poškodila a hrozilo nebezpečí jejího zřícení. Oprava věže byla dokončena 21.9.1882 s pozlacením bání, do které byly vloženy pamětní listiny. V roce 1912 byl kostel nově zastřešen, avšak proti původní čistě stylové mansardové konstrukci již konstrukci ploší pokryté lepenkou. Krytina pozinkovaného falcovaného plechu je z 50.let min století. Původní varhany z r. 1892 pocházely z dílny Johana Kaufmanna z Vídně. V r. 1902 byly pořízeny nové již pneumatické varhany z dílny bratří Riedlů z Jägerndorfu. Stroj obsahuje 22 vnějších registrů, 10 skupin, 2 manuály a pedál. V r.1930 byl k varhanám opatřen ventilátor. Zvon z r.1784 je zavěšen ve věži kostela na dřevěné konstrukci. Průměr zvonu 900mm výška 700mm. Zvon s reliéfním pruhem akantů a andlíků. Na plášti je reliéf Piety v obdélném medailonu (240x160) a dvouřádkový nápis: NOS CUM PROLE DIA BENEDICAT VIRGO MARIA(1.řádek) FUSA ANNO 1784 MENSSE DIE 15.MAI J.CH.S.“ (2.řádek) Poslední vnitřní generální restaurace kostela z roku 2000 byla provedena za patera Jaroslava Štancla a kostelníka Františka Salwendera. Restaurací prošel veškerý mobiliář : hlavní oltář se sochami P.Marie Lurdské, sv. Josefa, sv. Jan Nepomuckého, kazatelna s plastikami, Boží hrob. Boční oltáře: Kalvárie, Všech svatých, sv. Anny, sv. Antonína, hlavní kříž.

socha kamenná

Žaclěř02

Žaclěř - socha Božského srdce za kostelem.

přírod. a tech. zajímavosti

Žaclěř03

Žaclěřské náměstí.

sloup kamenný

Žaclěř04

Žaclěř - Mariánský sloup z roku 1725 se sochami jezuitských světců nechali postavit na Rýchorského náměstí místní jezuité tehdejší vlastníci města. Kult uctívání Panny Marie byl významným prvkem řádu jezuitů. Práci svěřili Jiřímu Františku Pacákovi ze St. Rokytníka. Sloup má trojúhelníkový půdorys. V jeho čele je zakladatel řádu sv. Ignác. Nad ním pak do dalších světových stran hledí sv. Dominik, sv. Jeroným v širáku a se lvem pod nohama a sv. Bernard. Trojboký obelisk je zakončen sochou Panny Marie s bohatě vyláčeným šatem. Vynikající barokní sochařská práce je dodnes dominantou Rýchorského náměstí.

sloup kamenný

Žaclěř05

N:50°39'53.443",E:15°54'8.863"

Žaclěř - socha sv. Antonína Paduánského vyzdvížená na sloupu stojí cestou do Bobru kolem továrny Keramtech. Na podstavci reliéf planoucího srdce a iniciály IHS. Texty na sloupu: S Antoni ora pro nobis. A.M. Anno 1770 W.T. D31 mei. Ze zadu Opraveno 1993 nákladem Lothar Kammel. (Pan Kammel bydlel do roku 1946 než byl odsunut v domě proti pomníčku, nyní architektem).

kříž kovový

Žaclěř06

Žaclěř - v místě označeném v mapě Na popravišti je nový hřbitov par metrů za ním litinový křížek. Na podstavci reliéf P. Marie a text: Aus dan Kbaren Liebe deß erwigern Limbe gerveiht. 1832.

boží muka

Žaclěř07

Žaclěř - podstavec křížku před novým hřbitovem.

socha kamenná

Žaclěř09

Žaclěř - socha sv. Floriána u silnice hned za náměstím. Podstavec s letopočtem 1876 a textem: Gott verschone mit der strae des feuerdir für eitte des h. Florian. Gesttet von E.... Breuer.

zámek

Žaclěř10

Žaclěř - zámek jehož předchůdcem byl raně gotický hrad, asi z roku 1300 jako královský. Za husitských válek byl oporou Slezanů v bojích s kališnickými vojsky. V roce 1523 hrad dobyla a pobořila zemská hotovost jako sídlo loupeživého pána. Porději obnovený hrad byl vypálen Švédy. Ke konečné obnově došlo až za jezuitů kolem roku 1700. Současný stav je z konce 19. století. Dlouhá léta byl nevyužitý a bez obnovy by se brzy proměnil ve zříceninu. Dnes je však již po rekonstrukci, z počátku 90.

socha kamenná

Žaclěř11

Žaclěř - reliéf císaře Josefa II. Ve středu náměstí stojí jednuchý pomníček z hrubě opracovaného kamene, který nese reliéf. Po mnoha letech se sem opět vrátil Josefa II.

přírod. a tech. zajímavosti

Rýchory - Rýchorský prales.

kříž kamenný Rýchory_Ozon01 N:50°39'24.347",E:15°53'10.626"

Rýchory – Kříž asi 200m před hotelem Ozon.V Prkenném Dole projdeme vlevo parkovištěm pod sjezdovkou, po 1,5km po asfaltové cestě dorazíme ke kamennému kříži z roku 1891. Kříž již není úplný, ramena kříže jsou složena za podstavcem. Ed. Schgahet Bidnl .. in der saarf Königinhof. Německý text z předu: Durch dein Leiden deinen Tod Hilfe Jesus! uns in uller Noth. Und lass dein Bluthind deine Fein. An uns doch nicht vetlaren sein.

kříž kamenný Rýchory_Ozon02 N:50°39'29.32",E:15°53'1.603"

Rýchory – Kříž asi 100m před hotelem Ozon vlevo za potokem na louce mezi dvěma stromy. Tělo křížku je opřeno o podstavec.Text na bílé desce: Gib Jesu dass dein Tod mich sütze. Und dein Kreuz sei meine Stütze Deine Gnide mein Geleit ein mein matter Leib und sterben. Text na pomníku: Errichtet zur Ehre Gottes von IZIDOR und ANNA ROCHRICHT aus REI ..N im Jahre 1902

Svoboda nad Úpou

Okres Trutnov

PSČ 542 24

výměra ha: 775

obyvatel: 2216

německý název: Freiheit

Nadm. výška: 516

Horské městečko ve východní části Krkonoš v údolí Úpy a Janského potoka na úbočí Rýchorského hřbetu. Výchozí výletní místo četných turistických tras a cest po Krkonoších. Městečko s tradicí výroby papíru. V 16. století zde byla osada horníků. Privilegium svobody dolování (odtud název Svoboda) umožnilo rozvoj těžby. Dolování skončila koncem 18. století, rozšířilo se tkalcovství a boudařství na horách. Pro rozvoj města a papírenského průmyslu byla významná stavba železnice v 19. století s konečnou stanicí. K vidění a rekreaci: kostel Jana Nepomuckého, na náměstí sousoší Panny Marie, na mostě od nádraží k centru socha Jana Nepomuckého, rokokové a klasicistní domy.

rozhledna, výhled K_MIBukům01

Pohled od Svobody k M.Bukům.

kostel Svoboda01

Svoboda - kostel svatého Jana Nepomuckého
Barokní kostel z roku 1771 na místě původního dřevěného pozdně gotického kostela z roku 1584 zasvěceného sv. Vojtěchu. Roku 1856 se filiální kostel stal farním. Do roku 1886 jej obklopoval hřbitov než byl přemístěn na protilehlou Kraví horu. Sochy představují Ambrože, Řehoře Velikého, Augustina a Jeronýma. Presbytář je sklenut plackou. Na stropě presbytáře obraz Nanebevzetí P.Marie. Nad lodí vyzdvižení J.Nepomuckého z řeky Vltavy roku 1393. Malby pochází od A.Brožíka z roku 1932. Křížová cesta je v reliéfu. Původní dvoumanuálové varhany se 700 píšťalami byly z roku 1977-81 rekonstruovány na 3 manuálové se 1400 píšťalami.Varhaní skříň nově polychromovaná je završena obrazem svaté Cecílie mučednice - patronky zpěváků. Obraz malovala řeholní sestra FDC Benediela Šulhanová.

kříž dřevěný Svoboda02

Svoboda - Růžencová P.Maria u kostela. Původně stávala v Trutnově v parčíku Polikliniky u dětského oddělení, kde býval kdysi hřbitov.

přírod. a tech. zajímavosti Svoboda03

Svoboda - fara

socha kamenná Svoboda04

Svoboda - na náměstí sousoší P.Marie se sv. Floriánem a Antonínem Paduanským, text na kartuši sloupu s Imaculatou: O BITT FÜR UNS DAS WIR DEN WEG DER TUGEND GEHN DA MIT AUCH WIR FAM GRAB ZUR HERRLICHKEIT ERSTEHN. Podstavce postraních soch jsou z růžového pískovce což naznačuje že s ostatním kamenem je nesourodý. Vročení na sousoší 1844.

socha kamenná Svoboda05

Svoboda - kamenná socha Jana Nepomuckého stráží od roku 1900 svobodský most přes Úpu, avšak v těchto místech je už třetí v pořadí. Původní pískovcovou sochu, stávala na druhé straně mostu, vzala ji s částí mostu velká voda r.1897. Po ní zde stála dřevěná figura v zasklené kapličce. Zřejmě nebyla zdařilá neboť tehdejší farář Fuchs inicioval veřejnou sbírku na dochovanou kamennou sochu. Český text na podstavci hlásá: Svatý Jane Nepomucký oroduj za nás!

socha kamenná Svoboda06

Svoboda - sousoší korunování P.Marie před textilním závodem na cestě k lesnické škole. Sousoší z let 1865. Částečně poškozený podpis sochaře zní: ..sin PilniKau (byl z Pilnikova).

zaniklé objekty Svoboda07

Svoboda - v mapě zanesený ale nenalezený křížek za kostelem na louce u koty 582.3 (jen malá vyvýšenina hlíny s travou na louce), ani o kousek dále v lese nad cestičkou k J.Lázním rovněž nebyl, lesní dělníci o něm také nevěděli.

kříž kovový Svoboda08

Svoboda - kříž u kostela vzadu letopočet 1863.

kříž kovový Svoboda09

Svoboda - křížek viditelný ze silnice u zdi skladu papíren na začátku Svobody.

zaniklé objekty Svoboda10

Kaple (bližší SV od obce v lese. Bez střechy, krovů a stropu, zůstalo jen čtvercové obvodové zdivo (cca 2,3 x 2,3 m) do výšky - levý zadní roh 1,5 m, pravý zadní roh 0,5 m, dopředu se pomalu svažuje asi na 20 cm, celé zasypáno troskami, fasáda zničená.

- - - *Konec sestavy* - - -